

ELŐSZÓ

A nyelvtanulók szótárai

A nyelvtanuló egy új nyelv elsajátítása kezdetén a kétnyelvű szótárakkal találkozik. Ezekben meg tudja nézni, hogy anyanyelvének egy szava miként van a tanult nyelvben, illetve ki tudja keresni, hogy a tanult nyelv számára eddig ismeretlen szava mit jelent anyanyelvén. A kétnyelvű szótárak hagyományosan a legklasszikusabb szótártípusokhoz tartoznak, változatos nagyságban kaphatók több évszázada. Vannak kétnyelvű szótárak, amelyek néhány ezer szópárt tartalmaznak, és vannak olyanok is, amelyek akár százezernél több címszó másik nyelvi megfelelőjét, ekvivalensét közlik.

A kétnyelvű szótárak mellett van a szótáraknak egy másik jelentős fajtája is, az egynyelvű értelmező szótárak. Ezek egy adott nyelv szavait ugyanazon a nyelven értelmezik, magyarázzák, gyakran példamondatokkal világítják meg egy szó használatát. Az egynyelvű szótárak funkciója kettős, egyrészt az anyanyelvi beszélőt tájékoztatják, igazítják el egy ritkább, számára a nyelvében ismeretlen szó jelentéséről. Másrészt az adott nyelvet tanulók is haszonnal forgathatják az egynyelvű értelmező szótárakat; azonban az idegen nyelv elsajátításának csak egy bizonyos szintje után, mert a címszavak magyarázatához használt szavakat ismernie kell a szótár forgatójának.

Az utóbbi évtizedben az angol nyelv egyedüli világnyelvvé válása arra ösztönözte a szótárkiadókat, hogy kifejlesszék és sorra jelentessék meg az angolt tanulók számára az egynyelvű, ún. tanulói értelmező szótárakat. Az ilyen típusú szótárak megjelentetésében élen járnak a Cambridge, Chambers, Longman, McMillan és Oxford kiadók.

Az egynyelvű értelmező szótárak mellett igen népszerűek a rokon értelmű szavakat felsorakoztató szinonimaszótárak is. Ezek elsősorban az anyanyelvi szótárhasználót segítik a szóismétlések elkerülésében, szókincsének bővítésében, beszédének, írásának változatossá, színessé tételében. Igen magas szinten kell egy idegen nyelvet ismerni, hogy egy egynyelvű idegen nyelvi szinonimaszótárt haszonnal és eredményesen használjon bárki. A szinonimaszótárak népszerűségét bizonyítja, hogy

1998-as megjelenése óta a TINTA Könyvkiadó *Magyar szókincstár – Rokon értelmű szavak, szólások és ellentétek szótára* című könyve folyamatosan a piacon van, és töretlen iránta a vásárlók érdeklődése.

A nemzetközi szótárkínálatban igen ritka a kétnyelvű szinonimaszótár. Ennek oka, hogy míg két nyelv megfelelő szópárjait viszonylag egyszerű felsorolni, addig igen nehéz és sok leküzdendő problémával jár egy-egy nyelv szinonim szósorainak a tagjai mellé megtalálni a másik nyelv odaillő szavát. A TINTA Könyvkiadó munkatársai a korábbi *Angol–magyar szókincsbővítő szinonimaszótár* és az ennek „megfordításaként” most megjelenő *Magyar–angol szókincsbővítő szinonimaszótár* szerkesztése során ezt a bonyolult szótárszerkesztési feladatot végezték el.

A Magyar–angol szókincsbővítő szinonimaszótár szerkesztésének menete

A *Magyar–angol szókincsbővítő szinonimaszótár* alapja a TINTA Könyvkiadóban 2015-ben megjelent *Angol–magyar szókincsbővítő szinonimaszótár*. A szótár szerkesztői első lépésben számítástechnikai segítséggel „megfordították” a kiindulásul szolgáló szótárt, majd második lépésben igen aprólékos manuális szerkesztőmunkával összeállították a jelen szótárt.

A TINTA Könyvkiadó két szókincsbővítő szinonimaszótárának a nemzetközi szótárkiadásban is kevés előzménye van, a szótárak igazi újdonságok a magyar szótárkínálatban. Elkészítésük során eredményesen hasznosultak a TINTA Könyvkiadóban az elmúlt másfél évtizedben felhalmozódott és összegyűlt nyelvi ismeretek, szótárszerkesztési tapasztalatok.

A *Magyar–angol szókincsbővítő szinonimaszótár*at ajánljuk mindazoknak, akik az angolt, korunk első számú világnyelvét magas szinten kívánják elsajátítani. A szótár szerkesztőinek célkitűzése szerint azok is eredményesen használhatják, akik még csak az angol nyelv tanulásának a kezdetén állnak: a magyar szinonimasor egyes tagjai minden esetben jól eligazítják a magyar anyanyelvű használót. A szótár kínálati szótár, ezért használatához bizonyos nyelvi leleményességre is szükség van. A *Magyar–angol szókincsbővítő szinonimaszótár* hatékonyan segíti az angol nyelvű pontos, változatos fogalmazást, igen eredményesen használható a sokrétű és gazdag angol szókincs elemeinek megtanulásához.

A Magyar–angol szókincsbővítő szinonimaszótár szerkezete

A szótár 2000 szócikket tartalmaz, amelyek élén a magyar címszó áll félkövéren, nagybetűvel szedve. A 2000 címszót 1820 szóalak alkotja, hiszen egy-egy szóalak indexekkel ellátva többször előfordul a szótárban.

A címszó után arab felső indexszámmal különböztetjük meg a címszó azonos szófajú, jól elkülöníthető, különböző jelentéseit. Minden jelentéshez új szinonimasor tartozik. Pl.:

KERES¹ vkit, vmit (ige) : **SEARCH** for sb/sth

átfésül vmit : comb sth | *átkutat vkit, vmit* : inspect sb/sth | *ellenőriz vkit, vmit* : check sth / on sb | *felderít vmit* : reconnoitre sth | *felforgat vmit vmiért* : rummage sth (for sth) | *fürkészik vmit* : ferret sth | *kémkedik vki, vmi után* : spy on sb/sth | *kifürkész vmit* : scan sth | *kíváncsiskodik* : pry (into sth) | *kutat vmi után* : prospect for sth | *nyomoz vki, vmi után* : investigate | *tudakozódik vki, vmi felől* : inquire about sb/sth | *tűvé tesz vmit vmi után* : ransack sth for sth

KERES² [pénzt] (ige) : **MAKE** sth

elnyer vmit : earn sth | *hozzájut vmihez* : obtain sth | *kap vmit* : get sth | *realizál vmit* : realize sth | *szerez vmit* : gain sth

SZÉL¹ (fn) : **WIND**

fuvalat : puff | *fuvalom* : breath | *levegő* : air | *orkán* : hurricane | *szellő* : breeze | *széllökés* : blast | *tájfún* : typhoon | *tornádó* : tornado

SZÉL² (fn) : **EDGE**

határ : border | *karima* : brim | *körvonal* : outline | *küszöb* : threshold | *margó* : margin | *mezsgye* : boundary | *oldal* : side | *párkány* : ledge | *partvonal* : shore | *perem* : lip | *szegély* : hem

A magyar címszót a szófajjelölés követi. Szótárunkban az alábbi szófajjelöléseket alkalmazzuk (a listában feltüntetjük, hogy az adott szófajból hány címszó található a szótárban):

fn (főnév): 855
 hsz (határozószó): 92
 ige: 574
 ksz (kötőszó): 7
 mn (melléknév): 462
 nm (névmás): 2
 nu (névutó): 8

A szófajmegjelölést kettősponttal elválasztva követi az angol címszó. Pl.:

ÁBRÁZOL vkit, vmit (ige) : **PORTRAY** sb/sth

bemutat vkit, vmit : show sb/sth | *leír vkit, vmit* : describe sb/sth | *lerajzol vkit, vmit* : draw sb/sth | *megfest vkit, vmit* : paint sb/sth | *szemléltet vmit* : illustrate sth

ŐRÜLT (mn) : **MAD**

bolond : crazy | *eszелős* : delirious | *hisztérikus* : hysterical | *idegba-jos* : neurotic | *mániákus* : maniac | *őrjöngő* : frenzied | *paranoias* : paranoid | *szizofrén* : schizophrenic

TALÁN (hsz) : **MAYBE**

esetleg : perhaps | *meglehet* : possibly | *netalán* : peradventure | *netán* : by any chance | *véletlenül* : perchance

Az angol címszó után adjuk meg a szinonimák sorát. Itt vannak felsorolva a magyar–angol szópárok. A magyar szó minden esetben az angol előtt áll, a magyar és az angol szót kettőspont választja el egymástól; az egyes magyar–angol szinonimapárokat függőleges vonal (|) különíti el egymástól. A magyar szinonim szavak ábécérendben követik egymást, a magyar szinonimák dőlten vannak szedve. Pl.:

ESŐ (fn) : **RAIN**

csapadék : precipitation | *égiháború* : thunderstorm | *esőzés* : rain-fall | *felhőszakadás* : rainstorm | *jégeső* : hail | *monszun* : monsoon | *özönvíz* : deluge | *zápor* : shower | *zuhé* : downpour

MŰKÖDIK (ige) : **FUNCTION**

dolgozik : work | *forog* : roll | *fut* : run | *jár* : go | *megy* : go | *mozog* : move | *üzemel* : operate

A szótár mind a magyar, mind az angol igéknek feltünteti a legjellemzőbb vonzatát. Pl.:

ELBOCSÁT vkit (ige) : **DISMISS** sb

diszqualifikál vkit vmiből : disqualify sb | *elkerget vkit vhonnan* : expel sb (from sth) | *felmond vkinek* : give notice (to sb) | *kicsap vkit vhonnan* : expel sb (from sth) | *kihagy vkit vmiből* : exclude sb (from sth) | *kirekeszt vkit vmiből* : exclude sb (from sth) | *kizár vkit vmiből* : disqualify sb

TANÁCSOL vkinek vmit (ige) : **ADVISE** sb to do sth

ajánl vkinek vmit : recommend sb to do sth | *céloz vmire* : hint (at

sth) | *értésít vkit (vmiről)* : notify sb (of sth) | *figyelmeztet vkit vmire* : warn sb (about sth) | *javasol vmit* : suggest sth (to sb) | *ösztökél vkit vmire* : urge sb to do sth

A Magyar–angol szókincsbővítő szinonimaszótár célközönsége

A szótárt a szerkesztők célja szerint az angol nyelvet tanulók és az angol nyelvet használók széles köre eredményesen használhatja. A kezdő nyelvtanulóknak segítséget nyújt szókincsük bővítéshez, hogy kiléphessenek az angol nyelvet csupán néhány száz, esetleg csak ezer szóval használók népes táborából. Ugyanakkor szótárunk az angol nyelvet már közép- vagy magasabb szinten ismerőknek is igen hasznos, mert beszédüket, írásukat, mondanivalójukat az adott témakörön, beszédtemán belül a legmegfelelőbb szóval közölhetik partnerükkel, így közlésük célja pontos és félreérthetetlen lesz.